

*Ministerstvo životného prostredia
Slovenskej republiky*

***SPRÁVA O STAVE
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
V ROKU 2008***

*Slovenská agentúra
životného prostredia*

Každý je pri vykonávaní činnosti, ktorou môže ohroziť, poškodiť alebo zničiť **rastliny alebo živočíchy, alebo ich biotopy**, povinný postupovať tak, aby nedochádzalo k ich zbytočnému úhynu alebo k poškodzovaniu a ničeniu.

§ 4 ods. 1 zákona č. 543/2002 Z.z.
o ochrane prírody a krajiny
v znení neskorších predpisov

• RASTLINSTVO A ŽIVOČÍŠTVO

Realizácia ČMS BIOTA

Čiastkový monitorovací systém BIOTA je dlhodobo poznačený a ohrozený neplnením Konceptie aktualizácie a racionalizácie environmentálneho monitoringu vzhľadom na výšku pridelených prostriedkov. V roku 2008 neboli dokonca pridelené žiadne finančné prostriedky na jeho realizáciu. ŠOP SR z vlastných zdrojov zabezpečila monitoring 26 % trvalých monitorovacích plôch (TMP) z plánovaného počtu TMP na rok 2008.

Subsystém flóra. V zmysle harmonogramu na roky 2005-2010 sa ročne monitoruje 150 lokalít výskytu 37 druhov vyšších rastlín európskeho významu. V roku 2008 sa však podarilo realizovať monitoring len pre 11 druhov na 50 lokalitách.

Subsystém fauna. Z doteraz monitorovaných 2 skupín a 6 druhov živočíchov európskeho významu boli monitorované len 4 druhy: kamzík vrchovský, vydra riečna, syseľ pasienkový a svišť vrchovský na obmedzenom počte trvalých plôch.

Subsystém biotopy sa dlhodobo nerealizuje.

Rastlinstvo

• Ohrozenosť voľne rastúcich rastlín

Stav ohrozenosti jednotlivých taxónov rastlín je spracovaný podľa aktuálnych červených zoznamov (BALÁŽ, D., MARHOLD, K. & URBAN, P. EDS., 2001: Červený zoznam rastlín a živočíchov Slovenska. Ochr. Prír. 20 (Suppl.), 160 pp.)

Tabuľka 67. Stav poznania ohrozenosti taxónov rastlín

Skupina	Celkový počet taxónov		Ohrozené (kat. IUCN)						Ed
	Svet (globálny odhad)	Slovensko	EX	CR	EN	VU	LR	DD	
Sinice a riasy	50 000	3 008	-	7	80	196	-	-	-
Nižšie huby	80 000	1 295	-	-	-	-	-	-	-
Vyššie huby	20 000	2 469	5	7	39	49	87	90	-
Lišajníky	20 000	1 585	88	140	48	169	114	14	-
Machorasty	20 000	909	26	95	104	112	85	74	2
Vyššie rastliny	250 000	3 352	77	266	320	430	285	50	220

Zdroj: ŠOP SR

Vysvetlivky: Ed - endemické druhy

Kategórie ohrozenosti IUCN: EX - vyhynuté, CR - kriticky ohrozené, EN - ohrozené, VU - zraniteľné, LR - menej ohrozené, DD - údajovo nedostačujúce

Ohrozenosť nižších rastlín v SR predstavuje v súčasnosti **17,6 %** (vrátane húb). Ohrozenosť vyšších rastlín činí **42,6 %** (za všetky kategórie ohrozenosti), resp. **30,3 %** (v kategóriách CR, EN a VU).

Tabuľka 68. Porovnanie ohrozenosti* vyšších rastlín vo vybraných štátoch

	Slovensko	Rakúsko	Maďarsko	Poľsko	Česko
Vyššie rastliny (%)	30,3	33,4	19,8	11,0	42,5

Zdroj: OECD Environmental Data Compendium, 2008

* Medzi „ohrozené“ taxóny tu patria druhy zaradené do kategórií: CR, EN, VU podľa IUCN

Česko - údaje vrátane EX

• Druhovú ochranu rastlín

Druhovú ochranu rastlín je upravená vyhláškou MŽP SR č. 24/2003 Z.z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny, v znení vyhlášky č. 492/2006 Z.z., vyhlášky č. 638/2007 Z.z. a vyhlášky č. 579/2008 Z.z.. Počet štátom chránených taxónov z pôvodných 252 (vyhláška Poverenia školstva a kultúry z 23. decembra 1958 č. 21/1958 Ú.v., ktorou sa určujú chránené druhy rastlín a podmienky ich ochrany) vzrástol najprv na 779 taxónov (vyhláška MŽP SR č. 93/1999 Z.z. o chránených rastlinách a chránených živočíchoch a o spoločenskom ohodnocovaní chránených rastlín, chránených živočíchov a drevín) a podľa v súčasnosti platnej vyhlášky až na **1 418 taxónov** (cievnatých rastlín – 1 285, machorastov – 47, vyšších húb – 70, lišajníkov – 17). V súčasnosti sú legislatívou SR chránené aj druhy európskeho významu zaradené do **smernice Rady 92/43/EHS o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín**, ktoré sa na území SR nevyskytujú. Z celkového počtu 1 418 chránených taxónov je **823 taxónov** vyskytujúcich sa na Slovensku (cievnatých rastlín – 713, machorastov – 23, vyšších húb – 70, lišajníkov – 17).

Základným kritériom ochrany rastlinných druhov je okrem ohrozenosti ich zaradenie v zoznamoch príslušných **medzinárodných dohovorov a v environmentálnom práve EÚ**.

Tabuľka 69. Voľne rastúce taxóny rastlín na Slovensku chránené medzinárodnými dohovormi a predpismi EÚ

	Sinice a riasy	Huby	Lišajníky	Machorasty	Vyššie rastliny
V prílohe II Smernice o biotopoch	-	-	-	9	40
V prílohe IV Smernice o biotopoch	-	-	-	-	42
V prílohe V Smernice o biotopoch	-	-	-	2*	3**
V prílohe I a II CITES	-	-	-	-	110
V prílohe I Bernskej konvencie	-	-	-	8	35

Zdroj: ŠOP SR

* druh *Leucobryum glaucum* a tiež celý rod *Sphagnum*

** druhy *Artemisia eriantha*, *Galanthus nivalis* a zahŕňa aj celý rod *Lycopodium*

Príloha II smernice o biotopoch – príloha II smernice Rady 92/43/EHS o ochrane prírodných biotopov, voľne žijúcich živočíchov a rastlín, zahŕňajúca druhy živočíchov a rastlín významných z hľadiska Spoločenstva, ktorých ochrana si vyžaduje vyhlásenie osobitných území ochrany;

Príloha IV smernice o biotopoch – príloha IV smernice Rady 92/43/EHS o ochrane prírodných biotopov, voľne žijúcich živočíchov a rastlín, zahŕňajúca druhy živočíchov a rastlín, významné z hľadiska Spoločenstva, ktoré si vyžadujú prísnu ochranu;

Príloha V smernice o biotopoch – príloha V smernice Rady 92/43/EHS o ochrane prírodných biotopov, voľne žijúcich živočíchov a rastlín, zahŕňajúca druhy živočíchov a rastlín, významné z hľadiska Spoločenstva, ktorých odchyt a zber a využívanie môže podliehať určitým regulačným opatreniam;

Príloha I a II CITES – taxóny ohrozené nadmernou exploatáciou pri medzinárodnom obchode, zaradené v prílohách I a II Dohovoru o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a rastlín (Washingtonská konvencia, CITES), ktoré sa vyskytujú na Slovensku vo voľnej prírode;

Príloha I Bernskej konvencie – prísne chránené druhy rastlín zaradené v prílohe I Dohovoru o ochrane voľne žijúcich organizmov a prírodných stanovišť, ktoré sa vyskytujú na Slovensku vo voľnej prírode.

V rámci realizácie **transferov, reintrodukcii a reštitúcií** ohrozených druhov rastlín bol v roku 2008 uskutočnený transfer 74 jedincov vstavačovca bazového (*Dactylorhiza sambucina*).

V roku 2008 boli spracované a realizované **programy záchrany (PZ)** pre nasledovné druhy vyšších rastlín:

Programy záchrany	Druhy vyšších rastlín
Spracované v roku 2008	Nové PZ: ľanček ľanovitý (<i>Radiola linoides</i>), popolavec dlholistý moravský (<i>Tephrosia longifolia</i> ssp. <i>moravica</i>) Aktualizované PZ: alkanna farbiarska (<i>Alkanna tinctoria</i>), hlúzovec Loeselov (<i>Liparis loeselii</i>), jesienka piesočná (<i>Colchicum arenarium</i>), pokrut jesenný (<i>Spiranthes spiralis</i>), trčula jednodružá (<i>Herminium monorchis</i>), rosička anglická (<i>Drosera anglica</i>), plavúneč zaplavovaný (<i>Lycopodiella inundata</i>)
Realizované v roku 2008	červenohlav ihlanovitý (<i>Anacamptis pyramidalis</i>), ostrica výbežkatá (<i>Carex chordorrhiza</i>), vstavač úhladný (<i>Orchis elegans</i>), vstavač močiarny (<i>Orchis palustris</i>), poniklec lúčny maďarský (<i>Pulsatilla pratensis</i> ssp. <i>flavescens</i>), poniklec Zimmermannov (<i>Pulsatilla zimmermannii</i>), rosička anglická (<i>Drosera anglica</i>), plavúneč zaplavovaný (<i>Lycopodiella inundata</i>), hmyzovník Holubyho (<i>Ophrys holubyana</i>), vstavač ploštičný pravý (<i>Orchis coriophora</i> ssp. <i>coriophora</i>), ostroplod biely (<i>Rhynchospora alba</i>), blatnica močiarna (<i>Scheuchzeria palustris</i>), sivulka príorská (<i>Glaux maritima</i>), ostrica blšná (<i>Carex pulicaris</i>)

Zdroj: ŠOP SR

ZLOŽKY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ICH OCHRANA

Aktuálnym problémom ohrozujúcim druhovú diverzitu vegetácie sa za posledné roky stávajú **invázne druhy** - nepôvodné druhy rastlín, ktoré sa šíria nekontrolovateľne a vytlačujú taxóny domáce.

V roku 2008 bolo **odstraňovanie** inváznych druhov rastlín realizované na **72 lokalitách** v chránených územiach na výmere **419,8 ha**, ktoré nadväzovalo na opatrenia vykonávané aj v predchádzajúcich rokoch. Týkalo sa 14 druhov nepôvodných a inváznych druhov rastlín: agát biely (*Robinia pseudoacacia*), pajaseň žliazkatý (*Ailanthus altissima*), javorovec jaseňolistý (*Negundo aceroides*), pohánkovec japonský (*Fallopia japonica*), boľševník veľkokvetý (*Heracleum mantegazzianum*), americké jasene (*Fraxinus americana*, *F. lanceolata*, *F. pennsylvanica*), zlatobyľ kanadská (*Solidago canadensis*), netýkavka žliazkatá (*Impatiens glandulifera*), netýkavka malokvetá (*Impatiens parviflora*), glejovka americká (*Asclepias syriaca*), zlatobyľ obrovská (*Solidago gigantea*), hviezdňik ročný (*Stenactis annua*), astra kopijovitá (*Aster lanceolatus*), slnečnica hľuznatá (*Helianthus tuberosus*).

Mimo CHÚ sa odstraňovali 4 invázne, 1 expanzívny a 1 ojedinele splaňujúci druh rastlín na 59 lokalitách na výmere 85,7 ha: pohánkovec japonský (*Fallopia japonica*), boľševník veľkokvetý (*Heracleum mantegazzianum*), netýkavka žliazkatá (*Impatiens glandulifera*), sumach pálkový (*Rhus typhina*), náprstník červený (*Digitalis purpurea*) – ojedinele splaňujúci taxón, smlz kroviskový (*Calamagrostis epigeios*) – expanzívny taxón.

Tabuľka 70. Voľne rastúce taxóny rastlín na Slovensku chránené medzinárodnými dohovormi a predpismi EÚ

	Názov	
Invázne druhy (najrozšírenejšie)	Fallopia japonica	
	Fallopia sachalinensis	
	Helianthus tuberosus	
	Impatiens glandulifera	
	Impatiens parviflora	
	Solidago gigantea	
	Solidago canadensis	
	Aster novi-belgii	
	Aster lanceolatus	
	Heracleum mantegazzianum	
	Asclepias syriaca	
	Stenactis annua	
	Galinsoga parviflora	
	Bidens frondosa	
	Parthenocissus quinquefolia	
	Robinia pseudoacacia	
Negundo aceroides		
Ailanthus altissima		
Spolu	počet známych taxónov inváznych rastlín v SR	% z celkového počtu taxónov vyšších rastlín
	125	3,7

Údaj vychádza z publikácie: **Gojdičová, E., Cvachová, A., Karasová, E., 2002: Zoznam nepôvodných, inváznych a expanzívnych cievnatých rastlín Slovenska 2. a zahŕňa skupiny inváznych taxónov (neofyty - 28, archeofyty - 19), potenciálne (regionálne) inváznych taxónov - 49 a expanzívnych taxónov - 29.**

Živočíšstvo

• Ohrozenosť voľne žijúcich živočíchov

Stav ohrozenosti jednotlivých taxónov živočíchov je spracovaný podľa aktuálnych červených zoznamov (BALÁŽ, MARHOLD, URBAN A KOL., 2001). Stav ohrozenosti mäkkýšov (ŠTEFFEK, 2005) a rovnokrídlovcov (GAVLAS & KRIŠTÍN, 2005) je uvedený podľa aktualizovaných červených zoznamov spracovaných v roku 2005. Najnovšie bol spracovaný stav ohrozenosti rýb (KOŠČO, HOLČÍK, 2008).

- BALÁŽ, D., MARHOLD, K. & URBAN, P. EDS., 2001: Červený zoznam rastlín a živočíchov Slovenska. Ochr. Prír. 20 (Suppl.), 160 pp.
- GAVLAS, V., KRIŠTÍN, A., 2005: Zoznam a ekozozologický status rovnokrídlovcov (Orthoptera) Slovenska. Manuscript, depon. in Ústredie ŠOP SR, Banská Bystrica, 3 pp. + tabuľka.
- ŠTEFFEK, J., 2005: Revízia národného červeného zoznamu mäkkýšov (Mollusca) Slovenska v zmysle platných kategórií a kritérií IUCN - verzia 3.1.2001. Záverečná správa, depon. in Ústredie ŠOP SR, Banská Bystrica, 12 pp.
- KOŠČO, J., HOLČÍK, J., 2008: Anotovaný červený zoznam mihúľ a rýb Slovenska - Verzia 2007, s. 119-132 In: Lusk, S., Lusková, V. (eds.), Biodiverzita ichtyofauny ČR (VII), Ústav biologie obratlovců AV ČR, v.v.i., Brno

Tabuľka 71. Prehľad ohrozenosti jednotlivých taxónov bezstavovcov

Taxóny	Počet taxónov		Ohrozené kategórie IUCN							Ohroz. spolu	Ohroz. %
	Svet	SR	EX	CR	EN	VU	LR	DD	NE		
Mäkkýše	128 000	277	2	26	22	33	45	8	135*	136	49,1
Pavúky	30 000	934	16	73	90	101	97	45	-	422	45,2
Efeméry	2 000	132	-	8	17	16	-	-	-	41	31,1
Vážky	5 667	75	4	-	14	11	13	5	-	47	62,7
Rovnokridlovce	15 000	118	-	6	7	10	20	10	-	53	44,9
Bzdochy	30 000	801	-	14	7	6	4	-	-	31	3,9
Chrobáky	350 000	6 498	2	15	128	490	81	2	-	718	11,1
Blanokridlovce	250 000	5 779	-	23	59	203	16	-	-	301	5,2
Motýle	100 000	3 500	6	21	15	41	17	11	-	111	3,2
Dvojkridlovce	150 000	5 975	-	5	10	71	19	93	-	198	3,3

* druhy zaradené do kategórie „NE“ nie sú považované za ohrozené druhy

Zdroj: ŠOP SR

Ohrozenosť bezstavovcov v SR predstavuje v súčasnosti 8,5 %.

Tabuľka 72. Prehľad ohrozenosti jednotlivých taxónov stavovcov

Taxóny	Počet taxónov		Kategórie ohrozenosti IUCN							Ohroz. spolu	Ohroz. %
	Svet ¹⁾	SR	EX	CR	EN	VU	LR	DD	NE		
Mihule		4	-	-	1	1	1			3	75
Ryby ²⁾	25 000	79	4	-	6	9	40	-	-	59	74,7
Obojživelníky	4 950	18	-	-	3	5	10	-	-	18	100,0
Plazy	7 970	12	-	1	-	4	6	-	-	11	91,6
Vtáky ³⁾	9 946	219	2	7	23	19	47	4	19	121	55,3 (35,5 ⁴⁾)
Cicavce	4 763	90	2	2	6	12	27	15	4	68	75,6

1) Zdroj: UNEP – GBO

2) Ohrozenosť rýb je spracovaná podľa publikácie: Koščo, J., Holčík, J., 2008: Anotovaný červený zoznam mihúľ a rýb Slovenska – Verzia 2007, s. 119–132 In: Lusk, S., Lusková, V. (eds.), Biodiverzita ichtyofauny ČR (VII), Ústav biologie obratlovců AV ČR, v.v.i., Brno

3) len hniezdiče - z celkového počtu 341 vtákov Slovenska bolo posudzovaných len všetkých 219 druhov hniezdičov

4) % z celkového počtu vtákov 341

Kategórie IUCN: EX - vymiznutý taxón, CR - kriticky ohrozený taxón, EN - ohrozený taxón, VU - zraniteľný taxón, LR - menej ohrozený taxón, DD - údajovo nedostatočný taxón, NE - nehodnotený taxón

Tabuľka 73. Porovnanie ohrozenosti* stavovcov vo vybraných štátoch (%)

	Slovensko	Rakúsko	Maďarsko	Poľsko	Česko
Bezstavovce	5,3	-	> 0,9	-	13,1
Ryby	24,1	50,6	43,2	21,0	41,5
Obojživelníky	44,4	60,0	27,8	-	61,9
Plazy	38,5	64,3	33,3	33,3	72,7
Vtáky	14,0	27,7	14,5	7,8	50,0
Cicavce	21,7	22,0	37,8	13,5	20,0

Zdroj: OECD

* medzi „ohrozené“ taxóny tu patria druhy zaradené do kategórií: CR, EN, VU podľa IUCN

Rakúsko) bezstavovce: insecta, decapoda, mysidacea a mollusca; vtáky – len hniezdiace na národnom území;

Česko) bezstavovce: medzi 30 000 a 50 000 známych druhov; údaje sa vzťahujú na autochtónne druhy a vrátane EX, vtáky – len hniezdiace druhy, ryby vrátane mihúľ;

Maďarsko) vtáky – všetky zaznamenané druhy v Maďarsku od roku 1800;

Poľsko) ryby vrátane mihúľ;

• Druhá ochrana živočíchov

Druhá ochrana živočíchov je upravená vyhláškou MŽP SR č. 24/2003 Z.z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny, v znení vyhlášky č. 492/2006 Z.z., vyhlášky č. 638/2007 Z.z. a vyhlášky č. 579/2008 Z.z.. Počet štátom chránených taxónov živočíchov vzrástol z pôvodných 384 taxónov (vyhláška Predsedníctva SNR č. 125/1965 Zb. o ochrane voľne žijúcich živočíchov) najprv na 749 taxónov na úrovni druhu a poddruhu a 16 rodov (vyhláška MŽP SR č. 93/1999 Z.z. o chránených rastlinách a chránených živočíchoch a o spoločenskom ohodnocovaní chránených rastlín, chránených živočíchov a drevín), podľa vyhlášky č. 24/2003 až na 792 taxónov na úrovni druhu a poddruhu a na 12 taxónov na úrovni rodu. Vyhláškou č. 492/2006 vzrástol počet o ďalších 16 taxónov na úrovni druhu z dôvodu prístupu 10 členských krajín do EÚ, medzi nimi aj Slovenska a vyhláškou č. 638/2007 Z.z. o ďalších 5 taxónov na úrovni druhu (celkovo **813 taxónov**) z dôvodu prístupu Bulharska a Rumunska do EÚ.

Tabuľka 74. Voľne žijúce živočíchov na Slovensku chránené medzinárodnými dohovormi a predpismi EÚ

	Bezstavovce	Ryby	Obojživelníky	Plazy	Vtáky	Cicavce
V prílohe II Smernice o biotopoch	53	23	5	1	-	24
V prílohe IV Smernice o biotopoch	50	1	10	9	-	46
V prílohe I Smernice o vtákoch ¹⁾	-	-	-	-	114	-
V prílohách I a II CITES	2	2	-	1	53	5
V prílohách II a III Bernskej konvencie	33	38	19	12	357	65
V prílohe II a III Bonnskej konvencie	-	3	-	-	209	24
V prílohe AEWA*	-	-	-	-	129	-

¹⁾ - vrátane migrujúcich vtákov

* AEWA - Dohoda o ochrane africko-euroázijských druhov vodného sťahovavého vtáctva

Zdroj: ŠOP SR

• Starostlivosť o chránené a ohrozené druhy živočíchov

Tabuľka 75. Programy záchrany druhov živočíchov

Programy záchrany	Druhy
Spracované v roku 2008	bobor vodný (<i>Castor fiber</i>), norok európsky (<i>Mustela lutreola</i>), motýle rodu <i>Maculinea</i>
Realizované v roku 2008	jasoň červenooký (<i>Parnassius apollo</i>), blatniak tmavý (<i>Umbra krameri</i>), zubor hrivnatý (<i>Bison bonasus</i>), orol skalný (<i>Aquila chrysaetos</i>), orol kríľavý (<i>Aquila pomarina</i>), sokol rároh (<i>Falco cherrug</i>), sokol sťahovavý (<i>Falco peregrinus</i>), svišť vrchovský (<i>Marmota marmota</i>)

Zdroj: ŠOP SR

V rehabilitačných staniách prevádzkovaných organizáciami ochrany prírody a krajiny bolo v roku 2008 prijatých spolu **440 jedincov** poranených, alebo inak handicapovaných živočíchov. Späť do voľnej prírody bolo vypustených spolu **234 jedincov** a vynaložených bolo celkom vyše 264,3 tis. Sk.

V odchovných zariadeniach v roku 2008 neboli chované (a vypustené) žiadne živočíchov.

Tabuľka 76. Počet rehabilitovaných a do prírody vypustených živočíchov

	Spolu		Finančné náklady (v tis. Sk)	
	Počet rehabilitovaných	Počet vypustených	vlastné	iné
Obojživelníky	14	8	7	-
Plazy	3	1	1	-
Dravce	241	138	126,2	24
Sovy	83	41	36,9	-
Iné vtáky	96	44	59,2	10
Cicavce	3	2	-	-
Spolu	440	234	230,3	34

Zdroj: ŠOP SR

ZLOŽKY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ICH OCHRANA

V rámci organizačných útvarov ŠOP SR sa v roku 2008 zabezpečilo stráženie 122 hniezd 7 druhov dravcov. V nich bolo spolu úspešne vyvedených 128 mláďat, čo v priemere predstavuje 1 vyvedené mláďa na 1 hniezdo. Preinvestovaných bolo 186 tis. Sk.

Tabuľka 77. Stráženie hniezd dravcov a vynaložené finančné náklady

Druh dravca	Počet hniezd			Spolu		Finančné náklady (v tis. Sk)	
	NP	CHKO	Voľná krajina	Počet hniezd	Počet vyvedených mláďat	vlastné	iné
Orol kráľovský (<i>Aquila heliaca</i>)	-	-	5	8	13	29	10
Orol skalný (<i>Aquila chrysaetos</i>)	19	5	9	33	19	49	-
Orol krikľavý (<i>Aquila pomarina</i>)	6	7	17	30	17	24	-
Kaňa popolavá (<i>Circus pygargus</i>)	-	-	1	1	3	2	-
Sokol sťahovavý (<i>Falco peregrinus</i>)	20	7	11	38	63	51	10
Sokol červenonohý (<i>Falco vespertinus</i>)	-	-	3	3	7	3	-
Orliak morský (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	-	6	3	9	6	8	-
Spolu	45	28	49	122	128	166	20

informácie len za organizačné útvary ŠOP SR

Zdroj: ŠOP SR

Z hľadiska záchrany živočíchov in situ boli v roku 2008 organizáciami ochrany prírody a krajiny organizované **transfery a reštitúcie** do vhodných biotopov vo voľnej prírode pre nasledovné druhy chránených a ohrozených živočíchov.

Tabuľka 78. Prehľad uskutočnených transferov a reštitúcií

Ohrozený druh živočícha	Počet jedincov			Finančné náklady (v tis. Sk)	
	transfery	reintrodukcie	reštitúcie	vlastné	iné
Sysel' pasienkový (<i>Spermophilus citellus</i>)	-	-	322	-	> 54
Svišť vrchovský tatranský (<i>Marmota marmota latirostris</i>)	-	-	6	-	100
Blatniak tmavý (<i>Umbra krameri</i>)	50	-	-	5	-
Bobor vodný (<i>Castor fiber</i>)	5	-	-	2	-
Obojživelníky (<i>Amphibia</i>)	> 31 500	-	-	45	31,5

Zdroj: ŠOP SR

V rámci **zlepšenia generačných a pobytových podmienok** živočíchov bolo v roku 2008 spolu realizovaných viac ako 400 akcií, pričom bolo preinvestovaných vyše 905 tis. Sk.

Tabuľka 79. Zlepšenie generačných a pobytových podmienok živočíchov

Druh akcie	Spolu	Finančné náklady (v tis. Sk)	
	počet	vlastné	iné
Umelé hniezdne podložky pre bociany	34	96,7	52,5
Umelé hniezdne podložky pre dravce a sovy	157	41	35
Umelé hniezdne biotopy (búdky, hniezdne steny, a pod.)	224	74	39
Stráženie tokanísk lesných kurovitých vtákov	30 lokalít	53	-
Plochy pre obojživelníky	34 ha	497	-
Ochrana netopierov	25	14,6	-
Vybudovanie rybochodu	10,794 rkm	2,9	-
Spolu	-	779,2	126,5

Zdroj: ŠOP SR

V záujme zabránenia kolízií migrujúcich obojživelníkov s automobilovou dopravou sa v roku 2008 vykonávali transfery obojživelníkov a inštalovali sa fóliové zábrany v celkovej dĺžke 27,7 km a to vo vlastnom chránenom území ako aj vo voľnej krajine. Bolo preinvestovaných vyše 125 tis. Sk.

ZLOŽKY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ICH OCHRANA

Tabuľka 80. Budovanie a financovanie zábran pre migrujúce obojživelníky

Chránené územia	Dĺžka (v m)	Finančné náklady (v tis. Sk)	
		vlastné	iné
NP	6 434	26	27
CHKO	4 900	3	-
Voľná krajina	16 400	69,7	-
Spolu	27 734	98,7	27

* informácie len za organizačné útvary ŠOP SR

Zdroj: ŠOP SR

• Stav a lov zveri a rýb

Aj v roku 2008 sa pokračovalo v sledovaní stavu voľne žijúcej zveri a rýb ako východiska pre koordináciu lovu vybraných druhov v poľných revíroch a výlovu rýb v rybárskych revíroch.

K 31.3.2008 boli **jarné kmeňové stavy** raticovej zveri okrem danieliej vyššie ako v predchádzajúcom roku. Lov vzácnych druhov zveri sa prísne reguluje.

Tabuľka 81. Jarný kmeňový stav a lov zveri (stav k 31.3. uvedeného roka) (ks)

Druh zveri	2005		2006		2007		2008	
	stav	lov	stav	lov	stav	lov ¹⁾	stav	lov ¹⁾
Jelenia zver	39 738	14 030	41 105	12 888	41 287	15 185	44 316	16 889 ¹⁾
Danielia zver	8 425	2 529	8 010	2 208	8 125	2 890	9 068	3 210 ¹⁾
Srnčia zver	85 124	20 659	87 324	17 313	89 439	22 723	92 680	24 704 ¹⁾
Diviacia zver	27 116	22 551	27 175	17 820	27 124	25 758	29 290	29 700 ¹⁾
Zajac poľný	199 226	36 511	208 946	17 560	202 724	39 892	203 123	34 470 ¹⁾
Jarabica poľná	17 293	484	15 579	10	13 285	535	13 453	462 ¹⁾
Bažant	181 374	143 373	187 139	110 113	182 287	160 126	190 279	135 332 ¹⁾
Kamzík	625	12	665	8	645	10	661	12 ¹⁾
Medveď	1 483	35	1 577	16	1 739	25	1 939	34
Vlk	1 165	74	1 219	91	1 322	123	1 563	121
Vydra	343	0	380	0	480	0	680	0

¹⁾ uvádza sa skutočný lov bez úhynu

Zdroj: ŠOP SR

Množstvo rýb **vylovených** v rybníkoch, vodných nádržiach a tečúcich vodách na hospodárske a športové účely v roku 2008 dosiahlo **2 734 t**. Zarybnené boli vody spolu **42 474 852 kusmi** násad.

Tabuľka 82. Prehľad výlovu rýb na hospodárske a športové účely (t)

Druh rýb	2004		2005		2006		2007		2008	
	Spolu	z toho SRZ*	Spolu	z toho SRZ*	Spolu	z toho SRZ*	Spolu	z toho SRZ*	Spolu	z toho SRZ*
Ryby spolu, z toho:	2 783	1 565	2 652	1 663	2 979	1 697	2 871	1 659	2 734	1 639
Kapor	1 360	988	1 281	1 092	1 597	1 169	1 430	1 146	1 430	1 166
Pstruhy	878	52	800	49	837	49	939	54	833	52
Karasy	80	75	76	71	117	71	8	66	94	62
Amur biely	28	28	33	24	39	33	45	40	41	36
Tolstolobik	8	5	12	6	12	4	8	4	10	3
Sumec	36	35	37	35	34	33	40	39	37	36
Štika	66	60	74	67	62	60	58	55	55	54
Zubáče	78	76	83	82	65	64	68	60	63	63
Lipeň	9	8	13	7	8	7	12	6	7	6
Hlavátka	1	1	1	1	1	1	0,2	0,2	0,7	0,7
Pleskáče	98	98	106	105	95	94	76	75	70	69

ZLOŽKY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ICH OCHRANA

Sivoň	0	0	9	1	2	1	3	1	2	0
Jalce	21	21	16	16	16	16	17	17	14	14
Ostatné druhy rýb	120	117	111	107	94	95	168	96	78	76

*SRZ - Slovenský rybársky zväz

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka 83. Vysadenie ikier, plôdikov a ročiakov na zarybnenie revírov

Druh rýb	Zarybnenie násadami (v ks)					
	voľných vôd			kontrolovaného prostredia		
	0+	1+	2+	0+	1+	2+
Amur biely	-	21 870	39 350	302 000	26 723	530
Boleň dravý	-	21 000	-	-	-	-
Hlavátka podunajská	-	4 634	3 275	-	150	-
Jalec tmavý	-	-	-	-	-	-
Jeseter malý	-	18 800	-	-	200	77
Kapor rybníčný	3 770 800	759 275	1 408 560	2 342 100	685 170	188 850
Karas striebřistý	5 000	218 150	170 300	-	1 500	5 000
Klárás panafrický	-	-	-	-	-	-
Lieň sliznatý	200	133 000	29 200	152 000	-	-
Lipeň tymiánový	5 000	1 040 700	5 590	9 726 050	692 800	-
Pleskáč vysoký	58 000	87 100	112 830	-	-	-
Podustva severná	-	1 583 200	54 800	-	-	-
Pstruh dúhový	183 000	785 840	288 130	2 946 404	2 757 424	360 817
Pstruh potočný	923 700	1 203 517	84 800	2 039 900	658 750	33 170
Sivoň potočný	-	14 400	7 750	166 000	11 700	10 545
Sumec veľký	11 000	76 000	200	100 000	220	5 000
Šfuka severná	2 121 200	31 810	-	193 000	10 240	-
Tolstolobik biely	-	5 000	21 840	300 000	21 741	10 200
Tolstolobik pestrý	-	-	1 600	-	-	750
Zubáč veľkoústý	376 100	842 620	7 950	1 708 000	10 000	-
Iné druhy rýb	-	144 400	326 350			
Spolu	7 454 000	6 991 316	2 562 525	19 975 454	4 876 618	614 939

Zdroj: ŠÚ SR

(1) násady 0+ - rané vývinové štádiá rýb do prvého roku života. Teda: oplodnené ikry, voľné zárodoky (embryá), larvy, mlad' (juvenily), tzv. „plôdik“ (vačkový, rýchlený, odkrmený)

(2) násady 1+ - ryby medzi prvým a druhým rokom života, tzv. ročiaky

(3) násady 2+ - ryby nad dva roky veku

Realizácia CITES v roku 2008

V roku 2008 nastala v oblasti implementácie dohovoru CITES na Slovensku zmena v podobe novely zákona NR SR č. 15/2005 Z. z. o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín reguláciou obchodu s nimi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 672/2006 Z. z. – bol prijatý **zákon NR SR č. 452/2007 Z. z.**, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 15/2005 Z. z., platný od 1.1.2008.

Vedecký orgán SR sa v súlade s národnou legislatívou, ako aj legislatívou ES v roku 2008 vyjadril k 30 žiadostiam MŽP SR o dovoz exemplárov druhov zaradených v prílohách dohovoru CITES, k 10 žiadostiam MŽP SR o vývoz exemplárov druhov zaradených v prílohách dohovoru CITES a k 15 žiadostiam MŽP SR o konzultáciu k pôvodu exemplárov pri vydávaní potvrdení. Vedecký orgán SR ďalej vypracoval 109 iných stanovísk týkajúcich sa problematiky implementácie dohovoru CITES na žiadosť MŽP SR, obvodných úradov ŽP, colných úradov, polície. Zároveň vedecký orgán SR v roku 2008 poskytol 31-krát súčinnosť štátnym orgánom pri identifikácii exemplárov druhov zaradených v prílohách dohovoru CITES.